

Acintyopāyakauśalyaparivarta

अविश्रुतयज्ञश्रुतपरिवर्त

不可思議方便品

方便品第二

§ 1

tena khalu punaḥ samayena vaiśālyāṃ mahānagaryāṃ
 तत्र तत्र पुनः समये वैशाल्यं महानगरं
 vimalakīrtir nāma licchaviḥ prativasati sma/ pūrvaji-
 विमलकीर्तिर नाम लिच्छवी प्रवासति स्म / पूर्वजि-
 nakṛtādhikārah, avaropitakuśalamūlah, bahubuddhapa-
 नृत्तधिकारः, अवरोपितकुशलमूलः, बहुबुद्धपा-
 ryupāsitaḥ, pratilabdhakṣāntikaḥ, labdhapratibhānaḥ, mahābhi-
 रुपसितः, प्रतिलब्धक्षान्तिकः, लब्धप्रतिभानः, महभि-
 jñāvikrīḍitaḥ, dhāraṇīpratilabdhaḥ, vaiśāradyaprāptaḥ, niha-
 ज्ञाविक्रीडितः, धारणीप्रतिलब्धः, वैशारद्यप्राप्तः, निह-
 tamārapratyarthikaḥ, gambhīradharmanayasupraviṣṭaḥ, prajñā-
 तमाराप्रत्यर्थिकः, गम्भीरधरमानयसुप्रविष्टः, प्रज्ञा-
 pāramitānirjātaḥ, upāyakauśalyagatiṃgataḥ, pratibhāna-
 पारमितानिरजितः, उपायकुशल्यगतिंगतः, प्रतिभाना-
 samanvāgataḥ, satvāsāyacaritakuśalaḥ, indriyaparāpa-
 समान्वगतः, सत्वासायचरितकुशलः, इन्द्रियपारंप-
 rajñānaniryātaḥ, yathāpratyarhadharmadeśakaḥ, kṛtaniścayaḥ
 रज्ञानानिर्यातः, यथाप्रत्यरहधर्मदेशकः, कृतनिश्चयः
 kṛtaśrama iha mahāyāne, suparīkṣitakarmakārī,
 कृतश्रम इह महायाने, सुपरिक्षितकर्मकारी,

buddheryāpathapraṭiṣṭhitah, sāgaravarabuddhyanupraviṣṭah,
 बुद्धेऽप्युपनिषिद्धः, सगरवरेण बुद्ध्यानुप्रविष्टः,
 sarvabuddhastutamitaprasaṃsitah, sarvaśakrabrahmalokapā-
 सर्वबुद्धस्तुतमितप्रसंसितः, सर्वशक्रब्रह्मलोकप-
 lanamaskṛtaḥ, sa satvapariṣāyopāyakausālyena vaiśā-
 खमश्रुतः, ससर्वपरिषयकौसल्येण वैश-
 lyāṃ mahānagaryāṃ prativasati sma/
 शृणु महानगरं प्रवसति स्म /

爾時毘耶離大城中有長者名維摩詰。已曾供養無量諸佛深植善本。得無生忍。辯才無礙。遊戲神通逮諸總持。獲無所畏降魔勞怨。入深法門善於智度。通達方便大願成就。明了衆生心之所趣。又能分別諸根利鈍。久於佛道心已純淑決定大乘。諸有所作能善思量。住佛威儀心大如海。諸佛咨嗟弟子。釋梵世主所敬。欲度人故以善方便居毘耶離。

§ 2

akṣayabhogo daridrānāthasatvasaṃgrahāya/ pariśuddha-
 अक्षयभोगो दारिद्र्यान्तसत्संग्रहाय / परिशुद्ध-
 Śīlo duḥśīlasaṃgrahāya/ kṣamadamaṃprāpto duṣṭapraduṣṭa-
 शीलो दुःशीलसंग्रहाय / क्षमदमप्रप्तो दुष्टप्रदुष्ट-
 vyāpannakrudhacittānāṃ satvānāṃ saṃgrahāya/uttaptavīryaḥ
 व्यापनक्रुद्धचित्तानां सत्त्वानां संग्रहाय / उत्तपवीर्यः
 kusīdānāṃ satvānāṃ saṃgrahāya/ dhyānasmr̥tisamādhisthito
 कुसीदानां सत्त्वानां संग्रहाय / ध्यानस्मृतिसमाधिस्थितो
 vibhrāntacittānāṃ satvānāṃ saṃgrahāya/prajñānīścayaprāpto
 विभ्रान्तचित्तानां सत्त्वानां संग्रहाय / प्रज्ञानीशयप्रप्तो
 duḥprajñānāṃ satvānāṃ saṃgrahāya/
 दुःप्रज्ञानां सत्त्वानां संग्रहाय /

資財無量攝諸貧民。奉戒清淨攝諸毀禁。以忍調行攝諸恚怒。以大精進攝諸懈怠。
一心禪寂攝諸亂意。以決定慧攝諸無智。

§ 3

avadātavastradhārī śramaṇeryāpathasampannaḥ/ gr̥havā-
शु व स ग व सु व री श्रि म ण णु प प सं प षः / गृ ह व -
sasthitaḥ kāmadhāturūpadhātvarūpyadhātvasaṃsr̥ṣṭaḥ/bhāryāpu-
स क्षि तः क म व रू प व ष रू षु व व सं सृ ष्टः / ण णु प -
tradārāṃś ca saṃdarśayati, sadā ca brahmacārī/ pari-
व स ण् श्रि व सं स र्श य ति, स द व व ष्ट य री / प रे -
vāraparivr̥tās ca bhavati, sadā ca vivekacārī/
व र प रे वृ त श्रि व रु व ति, स द व वै व क य री /
ābharaṇavibhūṣitās ca saṃdr̥śyate, sadā ca lakṣaṇa-
अ रु र ण वि भू ष ण श्रि व सं दृ श्रि त, स द व ल क ण -
paricchinnaḥ/annapānabhojanajivāḥ saṃdr̥śyate, sadā ca
प रे क्षि षः / अ व प व ण ण व श्रि वः सं दृ श्रि त, स द व
dhyānāhāraḥ/ sarvadyūtakaraśālāsu ca saṃdr̥śyate, dyūta-
श्रु व ण रः / स वै दृ त क र श्रि व सं दृ श्रि त, दृ त -
krīḍāsaktacittāṃś ca satvān paripācayati, sadā
की ण स क्ति तं श्रि व स व श्रु प रे प व य ति, स द
capramādacārī/ sarvapāṣaṇḍapratyeṣakaś ca, buddhe
व प्र म द य री / स वै प ष श्रु षु ष क श्रि व, व द
cabhedyāśayaḥ/ sarvalaukikalokottaraśāstravidhijñās ca,
व न श्रु ण यः / स वै वै क क ण क ण र श्रि व वि वे श्रु श्रि व,
sadā ca dharmārāmaratirataḥ/ sarvasaṃgaṇikāsu ca saṃ-
स द व व ष ण म र ति र तः / स वै सं ग ण क श्रि व सं -

drśyate, sarvatra cagrapūjitah/

इ श्रु त्, स त्वं व र्ग य षु ङ गः /

雖爲白衣奉持沙門清淨律行。雖處居家不著三界。示有妻子常修梵行。現有眷屬常樂遠離。雖服寶飾而以相好嚴身。雖復飲食而以禪悅爲味。若至博奕戲處輒以度人。受諸異道不毀正信。雖明世典常樂佛法。一切見敬爲供養中最。

§ 4

dharmavādī ca vṛddhamadhyadahrasahāyakaś ca lokā-

व म् व सी र वृ द्ध म ग्रु द क्रु म क्क य क श्रु र षु ङ -

nuvartanāya/

व र णं क य /

sarvavyavahārodyuktaś ca na ca lābhabhogābhilāṣī/

स त्वं शु व क र्क इ क श्रु र व र षु ङ क ग ङ षी /

sarvacatvaraśṛṅgātakeṣu ca samdrśyate sarvasatvavai-

स त्वं र व र श्रु ङ क षु र सं इ श्रु त् स त्वं स व र्ण -

nayikatāyai/

व धि क णं धी /

rājakāryānupraviṣṭaś ca satvāraḥśāyai/

र ङ क ङ व षु वि षु श्रु र स व र ङ धी /

sarvadharmāśravaṇasāṃkathyeṣu ca samdrśyate hīnayā-

स त्वं व म् श्रु व ण सं क षु र सं इ श्रु त् क्री व य -

navicchandanāya mahāyāne samādāpanatayā/

व वि क्तं क य म क य व स म र प व ण य /

sarvalipiśālāsu copasamkrāmati dāraḥkaporipāca-

स त्वं वि षु श्रु स प सं क म णि र ङ क प वि षु र -

nāya/

क य /

sarvagaṇikākulāni ca praviśati kāmadoṣasaṃdarśa-

सर्वगणिककुलानि च प्रविशति कामदोषसंदर्श-

nāya/

नय /

sarvakallavālagṛhāṇi ca praviśati smṛtisamprajanyo-

सर्वकल्लवलगृहानि च प्रविशति स्मृतिप्रजान्यो-

pasthāpanāya/

पथपनय /

執持正法攝諸長幼。一切治生諧偶雖獲俗利不以喜悅。遊諸四衢饒益衆生。入治政法救護一切。入講論處導以大乘。入諸學堂誘開童蒙。入諸婬舍示欲之過。入諸酒肆能立其志。

§ 5

śreṣṭhiṣu ca śreṣṭhisammataḥ śreṣṭhadharmārocanatāyai/

श्रेष्ठिषु च श्रेष्ठिसंमतः श्रेष्ठधर्मारोचनतयै /

gṛhapatiṣu ca gṛhapatisammataḥ sarvagrāhodgrahapa-

गृहपतिषु च गृहपति संमतः सर्वग्रहोदग्रहप-

ricchedāya/

रिक्केदाय /

kṣatriyeṣu ca kṣatriyasammataḥ kṣāntisauratyabalapрати-

क्षत्रियेषु च क्षत्रियसंमतः क्षान्तिसौरत्यबलप्राति-

ṣṭhāpanāya/

ष्ठपनय /

brāhmaṇeṣu ca brāhmaṇasaṃmato mānamadadarpani-

ब्रह्मणेषु च ब्रह्मणसंमतो मानमददर्पनि-

rghātanāya/

रघाननय /

āmātyeṣu camātyasaṃmataḥ sarvarājakāryasahadha-

अमत्येषु च अमत्यसंमतः सर्वराजकार्यसहा-

rmaniyojanāya/

मन्त्रियोजनाय /

kumāreṣu ca kumārasaṃmato rājabhogaiśvaryābhilāṣa-

कुमारेषु च कुमारसंमतः राजभोगैश्वर्याभिलाष-

vinivartanāya/

विनिवर्तनाय /

antaḥpureṣu ca kāñcukīyasaṃmataḥ strīkumārikāpari-

अन्तःपुरेषु च कान्कुकीयसंमतः स्त्रीकुमारिकापरि-

pācanāya/

परिपाचननाय /

若在長者長者中尊爲說勝法。若在居士居士中尊斷其貪著。若在刹刹刹刹中尊教以忍辱。若在婆羅門婆羅門中尊除其我慢。若在大臣大臣中尊教以正法。若在王子王子中尊示以忠孝。若在內官內官中尊化政宮女。

§ 6

prākṛtajanānuvartakaś ca sāmānyapuṇyaviśiṣṭādhyā-

प्रकृतजनानुवर्तकश्च सामान्यपुण्यविशिष्टाध्य-

lambanāya/

लम्बननाय /

śakreṣu ca śakrasaṃmata aiśvaryānityatvasaṃdarśanāya/

शक्रेषु च शक्रसंमतः अश्वर्यानित्यत्वसन्दर्शनाय /

brahmasu ca brahmasaṃmato viśeṣajñānasaṃdarśanāya/

ब्रह्मसु च ब्रह्मसंमतः विशेज्ज्ञानसन्दर्शनाय /

lokapāleṣu ca lokapālasaṃmataḥ sarvasatvapari-pā-

लोकपालेषु च लोकपालसंमतः सर्वसत्त्वपरि-

lanāya/

व न य /

iti hi vimalakīrtir licchavir evam/ apramā-

ॐ णि कि वि म व नी र्णि रू वि क वि रू च व मू / म प्र म-

ṇopāyakauśalajñānasamanvāgato vaiśālyāṃ mahānagaryāṃ

म प य कै शि व बु व म म र्वा ग न र्वा शि बु म न व ग णु

prativasati sma/

प्र णि व स णि म् /

若在庶民庶民中尊令興福力。若在梵天梵天中尊誨以勝慧。若在帝釋帝釋中尊示現無常。若在護世護世中尊護諸衆生。長者維摩詰。以如是等無量方便饒益衆生。

§ 7

sa upāyakauśalyena glānam ātmānam upadarśa-

स उ प य कै शि बु व गृ व मू म श्र व मू उ प र श-

yati sma/ tasya glānasya vaiśālyāṃ mahānagaryāṃ rāja-

य णि म् / त स्य ग्लानस्य वैशाल्यां महानगार्यां राजा-

rājamahāmātrāmātyakumārapāriṣadyā brāhmaṇagr̥hapatayaḥ

राजमहामात्रामात्यकुमारपारिषद्या ब्रह्माणग्रहपतयः

śreṣṭhinaigamajānapadās tadanyāni ca bahūni prāṇi-

श्रेष्ठिनाइगमजाणपदास तदानीनि च बाहुनि प्राणि-

sahasrāṇi glānaparipṛcchakāny upasaṃkrānti sma/

सहस्राणि ग्लानपरिप्रच्छकान्य उपसंक्रान्ति म् /

其以方便現身有疾。以其疾故。國王大臣長者居士婆羅門等。及諸王子并餘官屬。無數千人皆往問疾。其往者。

§ 8

teṣām upasaṃkrāntānām vimalakīrtir licchaviḥ/

त ए मू उ प सं क्रान्तानाम वि म व नी र्णि रू वि क वि /

imam eva cāturmahābhautikaṃ kāyam ārabhya dharmam
 ॐ म म् ए व व र र म् म क कं (क कं क य म् म र र श्रु व दं
 deśayati sma: evam anityo 'yaṃ mārṣāḥ kāyaḥ, eva-
 ३ श य (श्रु म् : ए व म् म श्रु श्रु 'यं म र्शः क यः, ए व -
 m adhruvaḥ, evam anāsvāsikaḥ, evaṃ durbalaḥ, eva-
 म् म अ व रः, ए व म् म अ व श्रु (अ कः, ए वं इ रं रः, ए व -
 m asāraḥ, evaṃ jarjaraḥ, evam itvaraḥ, evaṃ duḥkhaḥ,
 म् म म रः, ए वं श श्रु रः, ए व म् ॐ व रः, ए वं इ रः,
 evam ābādhikaḥ, evaṃ vipariṇāmadharmā, evaṃ bahu-
 ए व म् म अ व रं कः, ए वं रं प रं म म व म्, ए वं व र -
 rogabhājano 'yaṃ mārṣāḥ kāyaḥ/ tatra paṇḍitena nīśrayo
 र ग श श्रु व 'यं म र्शः क यः / त त्र प ण्डी त व श्रु श्रु य
 na kartavyaḥ/

व क रं श्रुः /

維摩詰因以身疾廣爲說法。諸仁者。是身無常無強無力無堅。速朽之法不可信也。
 爲苦爲惱衆病所集。諸仁者。如此身明智者所不怙。

§ 9

phenapiṇḍopamo 'yaṃ mārṣāḥ kāyo 'parimardanakṣa-
 क व पं ण्डी प म 'यं म र्शः क य 'प रं म रं व क -
 mah/
 मः /

budbudopamo 'yaṃ kāyo 'cirasthitikaḥ/
 व वृ र प म 'यं क य 'रं रं श्रु (कः /
 marīcyupamo 'yaṃ kāyaḥ kleśatrṣṇāsambhūtaḥ/
 म री श्रु प म 'यं क यः क्लेश त्र ष्ण सं भू तः /

kadalīskandhopamo 'yaṃ kāyo 'sāratvāt/

क द ली स्कं द प म 'यं क य 'स र क व र /

yantrabhūto bata ayaṃ kāyo 'sthisnāyuvinibaddhaḥ/

य न्त्र भू त ब त अ यं क य 'स थि स न्ना यु वि न ब द्ध ः /

māyopamo 'yaṃ kāyo viparyāśasambhūtaḥ/

म य प म 'यं क य वि प र्य ा श स भू त ः /

svapnopamo 'yaṃ kāyo vitathadarśanaḥ/

सु प प म 'यं क य वि त थ द र श न ः /

pratibhāso 'yaṃ kāyaḥ pūrvakarmapratibhāsatayā

प्र ति भ ा स प म 'यं क यः पूर् व क र्म प्र ति भ ा स त य ा

saṃdrśyate/

सं द र्श य ते /

pratiśrutkopamo 'yaṃ kāyaḥ pratyayādhīnatvāt/

प्र ति श्रु त क प म 'यं क यः प्र त्थ य ा धी न त व ा त /

meghopamo 'yaṃ kāyaś cittākulavigamalakṣaṇaḥ/

म ग्ध प म 'यं क य श्चि त्त ा कु ल वि ग म ल क्ष ण ः /

vidyutsadrśo 'yaṃ kāyaḥ kṣaṇabhaṅgayukto 'navasthitaḥ/

वि द्यु त् स द र श 'यं क यः क्ष ण भ ङ्ग यु क्त 'न व स् थि त ः /

asvāmiko 'yaṃ kāyo nānāpratyayasambhūtaḥ/

अ स व ा मी क 'यं क य न ा न प्र त्थ य स भू त ः /

是身如聚沫不可撮摩。是身如泡不得久立。是身如炎從渴愛生。是身如芭蕉中無有
堅。是身如幻從顛倒起。是身如夢爲虛妄見。是身如影從業緣現。是身如響屬諸因
緣。是身如浮雲須臾變滅。是身如電念念不住。

§ 10

nirvyāpāro 'yaṃ kāyaḥ pṛthivīsadrśaḥ/

नि र्व्य ा प र 'यं क यः पृ थ वी स द र श ः /

anātmo 'yaṃ kāyo 'psadrśaḥ/

अ न अ 'यं क य 'प स द र शः /

nirjīvo 'yaṃ kāyas tejaḥsadrśaḥ/

नि र जी व 'यं क य स ते ज ः स द र शः /

niṣpudgalo 'yaṃ kāyo vāyusadrśaḥ/

नि ष प द ग ल 'यं क य व य स द र शः /

niḥsvabhāvo 'yaṃ kāya ākāśasadrśaḥ/

नि ष्व भ व 'यं क य अ क ष म द र शः /

是身無主爲如地。是身無我爲如火。是身無壽爲如風。是身無人爲如水。

§ 11

asaṃbhūto 'yaṃ kāyo mahābhūtānām ālayaḥ/

अ सं भू त 'यं क य म ह भू त ण म् अ ल यः /

sūnyo 'yaṃ kāya ātmātmīyavigataḥ/

शू न्य 'यं क य अ त्म त्मी य वि ग तः /

jaḍo 'yaṃ kāyas tṛṇakāṣṭhakuḍyaloṣṭapratibhāsasa-

रू ष 'यं क य स तृ ण क ष कू ढ य लो ष ट प्र ति भ ष स -

drśaḥ/

द र शः /

niśceṣṭo 'yaṃ kāyo vātayantrayukto vartate/

नि श्चे ष्ट 'यं क य व त य न त्र य उ क्त व र त ते /

rikto 'yaṃ kāyo 'śucipūtisaṃcayaḥ/

रि क्त 'यं क य 'शु चि पु ति सं व यः /

tuccho 'yaṃ kāya ucchādanaparimardanavikiraṇavi-

तु च्छ 'यं क य उ च्छ द न प रि म र्द न वि किर ण वि -

dhvansanadharmā/

ध व ण स न ध र्म /

upadruto 'yaṃ kāyaś caturuttaraiś caturbhī

उ प द्रु त 'यं क य श् च त र उ त र श् च त र श्

rogaśataih/

रु ग श श्चैः /

jīrṇodapānasadrśo 'yaṃ kāyaḥ sadā jarābhibhūtaḥ/

जी र्णो द प व स दृ श्च 'यं क यः स द र्ण र श्चि हू तः /

paryantasthāyī bata ayaṃ kāyo maraṇaparyavasānaḥ/

प ण्त र्थे स्थी ब त अ यं क य म र ण प र्य व स णः /

vadhakāśīviṣāśūnyagrāmopamo 'yaṃ kāyaḥ skandhadhā-

व द क शी वि ष शू न्य ग्र ा म प म 'यं क यः स्क ण्ध द -

tvāyatanaparigṛhītaḥ/

त व य त न प रि गृ ही तः /

tatra yuṣmābhir evaṃrūpe kāye nirvidvirāga utpā-

त त यु श्म भि र् इ व ण् रू पे क ये नि र वि द वि र ा ग उ त प -

dayitavyas tathāgatakāye ca spr̥hotpādayitavyā/

द यि त व य स त थ ा ग त क ये च स प्र हो त प ा द यि त व य ा /

是身不實四大爲家。是身爲空離我我所。是身無知如草木瓦礫。是身無作風力所轉。

是身不淨穢惡充滿。是身爲虛僞。雖假以澡浴衣食必歸磨滅。是身爲災百一病惱。

是身如丘井爲老所逼。是身無定爲要當死。是身如毒蛇如怨賊如空聚。陰界諸入所

共合成。諸仁者。此可患厭當樂佛身。

§ 12

dharmakāyo hi māṛṣāḥ tathāgatakāyo dānanirjātaḥ

द र्म क यो हि म ा र्श षः त थ ा ग त क यो द ा न नि र ज ा तः

śīlanirjātaḥ samādhinirjātaḥ prajñānirjāto vimuktinirjā-

शी ल नि र ज ा तः स म धि नि र ज ा तः प्र ज्ञ णि र ज ा तो वि मु क्ति नि र ज ा -

to vimuktijñānadarśananirjātaḥ/ maitrīkaruṇāmuditopekṣā-
 न वि मुक्तिं ज्ञानं व द र्शनं व वि रू नः / मै त्री क रू ण मु दितो पे क्श-
 nirjātaḥ/ dānadamasamyamanirjātaḥ kṣāntisauratyanirjāto
 वि रू नः / दानं दमसंयमं वि रू नः क्षान्ति सौ रत य वि रू न
 dr̥dhavīryakuśalamūlanirjāto dhyānavimokṣasamādhisa-
 दृ ढ वी री उ रू णि व मू ल वि रू न उ व वि म क्श सम धिस-
 māpattinirjātaḥ śrutaprajñopāyanirjātaḥ/ saptatrimśadbodhipa-
 म प त्ति वि रू नः श्रु त प्र ज्ञो पयं वि रू नः / स प त्ति त्रिंश द्बो धि प-
 kṣyanirjātaḥ śamathavidarśanānirjāto daśabalanirjātaś
 कु वि रू नः श म थ वि द र्शनं वि रू न द श ब ल वि रू न श्रु
 caturvaiśāradyanirjātaḥ/ aṣṭādaśāveṇīkabuddhadharmanirjātaḥ
 च त्त्वारिंश द् वि रू नः / अ ष्ट दश वे नि क बु द्ध ध र्म वि रू नः
 sarvapāramitānirjātaḥ/ abhijñāvidyānirjātaḥ sarvākuśala-
 स र्व पै र मी त वि रू नः / अ वि ज्ञां वि द्य वि रू नः स र्व कु श ल-
 dharmaprahāṇāya nirjātaḥ sarvakuśaladharmaparigrahanirjā-
 ध र्म प्र षां न य वि रू नः स र्व कु श ल ध र्म प्र ग र्हा ण वि रू न-
 taḥ satyanirjāto bhūtanirjāto 'pramādanirjātaḥ/ apra-
 नः स त्त्वं वि रू न भू त वि रू न 'प्र म द वि रू नः / अ प्र-
 māṇaśubhakarmanirjāto mārṣāḥ tathāgatakāyas tatra
 म ण शु क रू णि वि रू न म र्षः त थ ग त क य स त त्र
 yuṣmābhiḥ sprhā kartavyā/sarvasatvānām ca sarvakleśavyā-
 यु ष्म ंभिः स्पृ ह क र्त्त व य / स र्व स त्त्वं च स र्व क्लेश वि रू न-
 dhiprahāṇāyanuttarāyām samyaksambodhau cittāny utpāda-
 धि प्र षां न य नु त्त र य म् स म्य क्शं बो धौ चित्तानि उत्पदा-
 ले प्र षां न य न र्त्तं स म्य क्शं चित्तानि उत्पद-
 yitavyāni/
 यितव्यानि/

